

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an20 coroane.
Pe jumătate de an10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Respectul muncii.

Fiecare om are virtuți și vicii, calități bune și rele, dorințe și idealuri. Dumnezeu a dat omului arme puternice trupești și sufletești și deosebirea dintre noi e numai în modul după cum știm întrebuința aceste arme spre bine sau spre rău. Lumea și idealurile noastre sunt amăsurate facultăților noastre. Fiecare ne nizuim spre idealuri și mulți-puțini le ajungem, după cum nizuim spre ele. Deci nizuința spre bine izvoarește din înșasă tinitatea eului nostru. Dorința, de a vedea binele, frumosul și adevărul realizat în lumea din afară ne frământă pe toți deopotrivă și deosebirea dintre oameni e numai în modul, puterea și calitatea deosebită a mijloacelor prin cari voesc să stabilească ordinea din cursul lumii și al vieții lor.

Sunt oameni, cari înainte de a edifica ceva distrug tot ceea ce alții au muncit, cugetând, că numai ceea ce au făcut ei e bine.

Sunt oameni, — și aceștia sunt înțelepți, — cari își dau seama de principiul de sus, și știind că și alții de bună seamă au făcut lucruri bune și folositoare, — înainte de a edifica ceva, — primesc de bază sigură bunul, la care au muncit alții, îl respectează cu sfințenie și clădind pe aceste temelii, lucrează cu ardoare, inaugurând cu deplin succes lucrul pornit. Ce bine ar fi, dacă am avea cât de mulți oameni de aceștia! Dar durere, muncitorii noștri aparțin categoriei dintâiu. Muncitorii noștri înainte de a se apuca de un lucru, își țin de datorință să ignoreze lucrul altuia. Sunt puțini între noi, cari respectă trecutul și primesc ce e bun din el; sunt puțini, cari privesc și judecă după dreptate munca altora. Și fiindcă nime dintre muncitorii cinstiți și adevărați nu văd răsplătirea dreaptă a muncii adevărate și sincere ce s'a lucrat acum și în trecut, — de aceea și munca noastră culturală și economică are atât de puține rezultate vădite. Pentru că cei mulți distrugând munca altora, cred că au edificat destul și căutând și arătând relele de pretutindenea, cred că au făcut destul cu atât și nu se îngrijesc de sanarea lor. Înălțurarea relelor se face numai prin muncă uriașă și acestei munci nimenea nu vrea să-i cază jertfă. Inșă ca să nu lucreze nici alții, se nizuiesc să desconsidere munca altora. Dar trebuie să ne însemnăm, că niciodată nu s'a făcut vre-un lucru înălțător, când munca cinstită și sinceră, munca tăcută

și adâncă nu și-a aflat răsplata morală, recunoștința cuvenită din partea oamenilor. Oamenii nu sunt superiori unii altora atât prin darurile trupești și sufletești, — ci prin munca lor, prin înțelegerea rostului lor adânc de pe această lume și prin convingerile înalte.

În fiecare om a insuflat bunul Dumnezeu schinteie divină, dar nu fiecare om își dă seama de sfințenia acestei schinteie și mulți în neștiință o stâng.

În aceste cazuri triste cea mai frumoasă datorință a conducătorilor este ca să aprindă la nouă lumină schinteia stinsă. Să ne apropiem cu sfințenie de acest altar așezat în sufletul fiecărui om. Aprinzându-l la deplină lumină se va trezi în el demnitatea adevărată de om, va înțelege rostul puterilor sale, își va afla conștiința, care va judeca care e adevărul, ce e frumos și ce e bine.

Este lucru știut că cucerind inima omului, va face lucruri, cari înainte ar fi fost crezute de superioare puterilor omenesti. Deci să ne dăm seama, — să fie un om cât de sărăntoc și prost la înfățișare, el poate purta sub chipul feții sale o inimă de aur, dar acest aur trebuie curățit și folosit pentru înălțarea neamului său, bisericii sale și în serviciul binelui său propriu.

Să fie un lucrător cât de bețiv și ruinat, cât de decăzut, — o schinteie sfântă totuș se va găsi și în sufletul său amorțit, — și aceasta la momentul potrivit se poate înflăcăra. În fiecare om e o crâmpie de bunătate, pe care o păstrează și atunci, când din afară se pare nimic. Omul trage la această sămânță îngerească cum îl trage trupul la pământ. Lumea stelilor arată a fi feerică și minunată după înfățișare, — dar trupul nici când nu va părăsi glia. „Din pământ ești și în pământ vei merge...” Așa nize și sufletul spre ce e bine.

Deci cari ați pornit să ridicați privilegiile omenirii spre ținte ideale și nu vi-a reușit, — să nu deserați. În toți oamenii e dată posibilitatea de a se îndrepta spre tot ce e nobil și măreț, dela cel mai marginal în aspirații ca și în idealistul înflăcărat. Că omenirea nu se ferește, e cauza că nu își descopere lumina din suflet, — deci ținta conducătorilor trebuie să fie, ca să aprindă cu sfințenie schinteia divină, comoara cea mai mare, ce a putut-o sădi bunul Dumnezeu în inimile oamenilor. Să prețuim munca fiecărui om, căci fiecare poate avea și trebuie să aibă nizuințe

nu mai puțin nobile ca ale noastre. „În fiecare om o lume își face încercarea” și lumea și-o rânduește după puterea sufletului său. Deci să respectăm totdeauna munca altuia!
A. Contrea.

Zile triste din viața lui Moise Nicoară.
1815—1825
(Urmare).

Acasă nu-l așteptă pe Moise Nicoară nici o mângăere. Sufletul lui, exasperat de atâta suferință și nedreptate, nu se mai putea găsi pe sine între ai săi. Adevărat că de 3 ani de zile s'au fost schimbat multe. Cârma dieceziei și toată puterea e acum în mâna lui Iosif Putnic, prietenul nemeșilor. Pe tovarășii de odinioară, pe cei mai mulți — îi găsește decepționați, intimidati, amăgiți, umblând pe cărări piezișe, — dar în sufletul lui se oglindește lumea și mai neagră decum eră. Nu se putea împacă cu nimic, din ce găsisse. Comisia de investigație își continuă lucrarea. Pe cât se pare din acte, ea a fost — în mijlocul atâtor patimi — destul de calmă și conștiințioasă. Mulți Români aveau încredere întrânsa. La îndemnul lui Diaconovici, mai mulți preoți au cerut introducerea literelor latine în școli și biserică. Diaconovici era aderent convins al acestui principiu, pe care îl probase însuși cu succes în școală înființată de el. În toate acestea Nicoară vede uneltiri diavolești. Așa se izolează cu mânie și de aceia la cari — fără îndoială — ar fi putut găsi mângăiere. Iar pentru dușmanii de cari acum e înconjurat, înșasi firea lui închisă, mândră îndrăzneată e o continuă provocare.

Cel dintâi lucru i-a fost să ceară dela comitat permisia de a chema pe oamenii săi la o consfătuire, ca să-și dea seama în fața lor de cele petrecute până aci. Nicoară voiă cu ocazia aceasta să înainteze împăratului o petiție cu multe iscălituri pentru permisia de a face colecta de bani. I-se spusese în Viena din gura unui ministru că dacă *toți cer* li-se va da. După desbaterea petiției lui Nicoară vice-comitele publică în numele congregației: „Dacă Românii vreau să concheme sinod deosebit de cel sârbesc, și să se separe de mitropolitul și de Sârbi, să ceară aceasta; până atunci nu se poate da voie pentru celebrarea unui astfel de sinod duplu: de altcum recursul se va înainta forurilor superioare”. Dar lui Nicoară nu i-au dat nici un răspuns și — după toată probabilitatea — nici n'au „molestat” „forurile superioare” cu petiția lui. Aceasta a fost în lunie. Trec 3 luni. Nicoară pregătește un protest cătră comitat. Precum se vede nu făcea taină din intențiile lui, căci vice-comitele aflase și îl amenință să nu îndresnească a înainta comitatului recursul, căci îl deține și-l întemnițează. Nicoară trimite protestul — în 2 Octomvrie — lui Almásy, adaugând acestea: „Înștiințat fiind, de a nu-mi înainta recursul comitatului, dacă nu vreau să fiu deținut, mă rog .. să-l predați consiliul (locotenențial) ori — ceea ce cu mult mai tare aș dori — să dispuneți ca să se cetească în congregația generală. Mie nu îmi permit împrejurările de a petrece în acel loc, ca să pot merge însumi la congregație, apoi nici nu vreau a face aceasta contra poruncii Esceleței voastre înainte de toate pentru că astfel

nici siguranța mea personală nu ar fi la adăpost; ceea ce trebuie să-mi fie destul de dureros, neîndreptătit fiind în tot chipul și din toate părțile. Tristă siguranță mi-a mai rămas acum mie ca deputat, și atât liniștea mea precum și păstrarea cinstei caracterului meu sunt pe-o formă în primejdie. Neastâmpărul acela, de care mă bănuiesc — ci ca să pot fi bănuie e dorința inamicilor mei — e mai curând pacea mea. Să nu recurg în această afacere, nu pot, pentru că așa sunt împrejurările, ci nu e vina mea.

Dacă Excl. Voastră va binevoi a mă ajuta cu sfat înțelept — în sângea de a ridică ferocirea oamenilor și a țării, voi rămâne cel mai recunoscător... — *Moise Nicoară*, deputat al Românilor.

Iată și recursul: „În lunie a. c. am recurs în numele clerului și al poporului românesc pentru permisiunea de a-i convoca în prezența unui magistrat trimis dela comitat, cu scopul de a aplană anumite dificultăți ivite în cauza lor. A trecut a 3-a lună, totuși n'a avut norocul vreunui rezultat această petiție.

Dacă nu se găsește loc pentru rugare nici la cel mai înalt loc nici aici, și acestea parte nu sunt ascultate, parte în tot chipul răstălmăcite ori suprimate împotriva oricărei dreptăți și astfel cauza Românilor din această dieceză, va sucombă, cu toată dreptatea ei, tot mai bine, mai just și mai demn ar fi „a le spune aceasta, bietilor acestora nenorociți lipsiți de toate, decât a-i ținea, în eroare intenționat, cu mijloacele cele mai nedrepte și a nu ține seamă absolut de nici o rugare a lor, necum a simți compătimire cu soarta lor“.

Când M. Sa a rânduit comisie de investigare, toate inimile „s'au înseninat de bucurie“ că acum va fi căutare și leuire pentru atâtea nedreptăți sălbatece. „Ci nu numai că s'a stins toată nădejdea aceasta, ci cu durerea cea mai mare trebuie să constate, că tocmai la finea investigații, toate ni se înfățișează cu mult mai trist decât cum erau mai înainte. Toate abuzurile vechi cresc și înfloresc neconturbate iar pe deasupra s'a făcut Românilor cea mai dureroasă jignire prin numirea lui Putnic de administrator care apoi s'a îngrijit să fie pomenit în biserici ca „episcopul nostru“ seducând astfel pe oamenii neștiutori de a-și crede toate așteptările zadarnice. În fața atâtor nedreptăți declară comisia investigatoare de interesată, protestează împotriva numirii lui Putnic de administrator, împotriva urmării celor îndatorați pentru cauza Românilor până ce aceasta nu va fi rezolvită, și împotriva ori-cărui amestec străin și inovații în preparandie și celelalte școli, iar pentru urmările ce le vor avea aceste proceduri în sufletul plin de nemulțămire al mulțimii neștiutoare, nu ia nici o răspundere. (Arad, 2 Octomvrie 1818.)

Din natura stelelor.

(Urmare.)

Cine însă vrea o încercare mai strictă, să se uite la Cloșca cu puși și să numere stelele. Sunt într-o grămadă. Un ochiu mijlociu va vedea 6—7 stele; un ochiu bun 9—10, un ochiu foarte bun 12—13 stele. Mai multe nu poate vedea ochiul curat, fără numai măsura cu un ochian cu care va vedea o mulțime de stele pe cari nici nu le va putea număra. De numărat totuși se pot număra, dar numai cu ajutorul fotografiei. Placa fotografică prinde din îngrămădirea aceea de stele aproape 300 dintre cari unele sunt mai mici decât altele, deci și acele sunt de diferite mărimi. Cu un ochian, binoclu de teatru putem vedea stele până la mărimea a 8-a, cu un telescop bun până la mărimea 15—16—18, iar placa fotografică înregistrează și stele de mărimea a 20-a!

Nu-i minunat? Ba da. Astfel de am fi măsurați, sau mai bine zis de am dispune de ochi de puterea plăcii fotografice, cerul ni s'ar prezintă ca un nor, ca o grupă uriașă de stele, dintre cari unele sunt mai apropiate, iar altele par că s'ar stinge. Cu mult mai greu ne-am putea orienta pe cer. Așa, cu ochii pe cari îi avem, vedem numai pe cele mai mari, pe cari le putem grupa astfel, ca să deosebim unele granițe la constelații.

Referitor la mărimea stelelor vreau să amintesc și unele rezultate științifice, la cari am ajuns până acum. S'a studiat și cercetat puterea cu care luminează o stea, și cu anumite aparate

Poate aceste cuvinte, cari sună ca o amenințare, a tresărit vice-comitele. El trimite consiliului locotenentului protestul lui Nicoară și câteva lămuriri din partea lui: Pe când mergea la congregație acel M. Nicoară, deputat al clerului i-a predat o scrisoare și „instanța“ adresată comitatului „vrednică de cea mai mare atenție“, pe care el „pentru evitarea de animosități și mai mari decât acelea cari au fost până acum“, n'a citit-o în congregație, ci o alătură aci, după ce a dat deputatului M. Nicoară „înștiințare aspră“, ca să aștepte în liniște rezoluția la recursul său. Acest M. Nicoară, odinioară locotenent în oastea de insurecție din Bichis, e unul dintre acei oameni cari, pe lângă tot caracterul moral bun, răpît de zel fanatic, pentru liberarea poporului român — căruia aparține și el însuși — de pretinsele opriri, ușor poate trece cu fapta marginile convenite și poate da ansă la nouă tulburări, mai ales că e ajuns în strâmtorată situație materială, constrâns fiind să facă datorii pentru promovarea acelei cauze, și astfel m'a rugat și acum fiind aci în comitat, și mai înainte încă, să i-se permită conchetarea poporului român în prezența unui magistrat pentru ca să desbată împreună afacerea datoriilor făcute, ceea ce eu nu i-am permis“. M. Sa să dea în grabă rezoluția la operatul de investigație ca nu cumva acest M. Nicoară să aprinză „cu zeul lui fanatic“ flăcările nemulțămirii pe unde petrece și unde și acum ea arde mocnit în sufletele turburate!).

Pe Almássy îl considerau toți de om calm și cumpătat, precum și eră. Raportul lui a stârnit sus îngrijorare serioasă și a pregătit lui Nicoară păharul cel mai amar. Cu urmările acestei scrisori se apropie și nenorocirea lui cea mai neagră.

Scrisoarea trecu repede. În 30 Octomvrie cancelaria și scrie din Viena consiliului locotenent. Să isprăvească în grabă raportul asupra operatului de investigație; „într'aceea însă M. Nicoară trebuie serios oprit de a mai provoca orice tulburări (motibus ciendis!) și îndrumat să aștepte în liniște rezoluția înaltă ce va urma. Iar pentru zădărnicierea cât mai sigură a colectei aceleia, dela care a fost oprit, să se dispună, ca oamenii autorităților civile (magistratuates) să capaciteze toate satele românești, cari aparțin acelei dieceze, că ele nicidecum nu au să mai considere pe M. Nicoară de reprezentant al lor; de altcum însă cele ce vor fi de făcut în folosul acestei națiuni se vor decretă de aci încolo fără ingerința celui Moise Nicoară. (Dat în cetatea împărătească a Austriei, Viena, 30 Octomvrie 1818. La mandatul M. Sale: b. George Perény).

(Va urma)

D. Ioanovicu.

1) „...in medio animatarum ad in vicem partium versatur, fanatico zelo suo partes adhuc amplius inflammet“. Actele cancel. aul. ung. 1818 Nr. 13418.

cari se numesc fotometre s'a socotit umbra care o produce o stea. S'au făcut cercetări asupra lui Sirius după cum ne relatează Scheiner, și după multe socoteli au aflat că soarele acesta e de 22 ori mai mare ca Soarele nostru. Soarele are o temperatură medie de 8—10000° de grade Celsius, iar Sirius ar avea o temperatură mai înaltă. Astfel că adus Sirius la depărtarea Soarelui, care e de 150 milioane km., discul lui ar părea de 22 ori mai mare de cum e acum al Soarelui; iar contrarul: dus Soarele la depărtarea lui Sirius ar fi de 22 ori mai mic decât cum este Sirius, astfel că nici cu cea mai puternică lunetă nu s'ar putea vedea.

Depărtarea unei stele nu se socotește în kilometri, după cum socotim depărtările de pe suprafața Pământului; aici depărtările se socotesc în ani de lumină. Astfel depărtarea lui Sirius e de 988 ani de lumină, ce corespunde la 92 trilioane km., ce e o depărtare colosală, care pe Pământ nu s'ar putea măsura. Cea mai mare depărtare pe Pământ e lungimea ecuatorului care e numai 40.000 km.

Steaua cea mai apropiată de noi, după socotelile făcute până acum este o stea de prima mărime Alfa din Dentaurul, care nu e pe partea noastră, e pe cerul sudic. (Flamarion: Astronomie populară.)

Socotirea depărtării și a mărimii stelelor e cel mai greu lucru ce-l are astronomul. E frumos lucrul acesta și însuflețitor când se gândește omul la facultatea aceea a minții de a pătrunde și în tainele universului, a le descoperi și cunoaște.

Sinodul protopresbiteral al Aradului.

Joi, la 8/21 Februarie a. c., s'a ținut ședință ordinară a sinodului protopresbiteral din acest tract. Ținem să dăm un raport despre această ședință de o parte, pentru ca să aducem recunoștința noastră noului șef tractual, care în rapoartele sale a zugrăvit nu numai momente însemnate din viața noastră bisericească culturală, ci și scăderi constatate prin propria experiență, de alta parte, pentru că în această ședință s'au pertractat chestii de mare importanță pentru sanarea situației materiale a preoției și învățătorilor noștri din întreaga dieceză. Starea materială preocupă astăzi lumea toată, nu e mirare, dacă și preoția noastră caută asigurarea existenței sale.

Celebrată chemarea Duhului Sfânt prin însuș protopopul *Traian Văftian*, ședința a fost deschisă la orele 10 a. m.

Părintele protopop salută membrii prezenți, preoți și mireni, aleși și trimiși cu scopul, să promoveze chestiile bisericești, culturale și economice din acest tract protopresbiteral. Sub raportul situației create de războiul înfricoșat n'a putut să inițieze și să producă mai mult decât este prezentat în rapoartele ce vor urma, dar accentuiază, că are dorul de muncă în sensul cel mai altruist, cu jertfirea chiar a intereselor sale proprii.

Vorbirea părintelui protopop a fost subliniată de întreg sinodul, după care a urmat constituirea, apoi alegerea comitetului și a epitropiei protopresbiterale și în fine deplinirea locurilor vacante din scaunul protopresbiteral.

Terminele toate acestea în cea mai perfectă armonie, urmează raportul protopresbiterului în afacerile pur bisericești. Prin gruparea norocoasă a momentelor mai însemnate din viața acestui tract a știut să țină viu interesul tuturor. A reliefat străduințele laudabile ale preoției, care și în aceste vremuri de grea încercare a stat la înălțimea chemării sale, dând poporului nostru dreptcredincios alinarea sufletească în urma pierderii bravilor săi fii. N'a lipsit nici directiva pentru o viață morală mai ridicată, precum și au fost amintite și dispoziții înțelepte în consonanță cu ordinațiunile superiorității. Datele statistice culese din rapoartele oficiilor parohiale și grupate aici dau o iconă fidelă a vieții bisericești-culturale din tract, și dacă progres nu s'a putut constata, ne putem mângăia, că menținem starea din nainte de războiu.

Preotul *Iancu Ștefanuș*, face o dreaptă apreciere a raportului prezentat și la propunerea sa sinodul cu viață mulțămire îl ia la cunoștință.

În legătură cu raportul bisericesc, părintele *Iancu Ștefanuș* face istoricul legilor din 1848 art.

O altă chestie destul de interesantă e și natura stelelor sau mai bine zis vârsta lor. Noi pe fiecare om îl judecăm după cum se prezintă ca tânăr, ca bărbat și ca bătrân. Nu avem aceleași pretenții și considerații pentru fiecare etate ci suntem cu o oarecare considerare față de fiecare, întrucât denotă mult și are importanță mare. Și față de stele suntem așa și trebuie să luăm în socotină și etatea lor înainte de a le judeca, și, aceasta o facem după etatea lor.

Anume fiecare se poate convinge, dacă nu mai odată măcar, din întâmplare ar arunca privirea spre cerul înstelat, s'ar convinge că toate stelele au aceeași culoare. Unele sunt albe, altele verzui, altele galbene ori roșietice. Astfel lumina fiecărei stele ne spune istoria vieții ei, îi spune trecutul. Pentru o distingere mai bună s'a făcut o clasificare referitor la natura stelelor în următorul chip:

a) stele tinere, cari sunt în perioada tinereții și aceste sunt stelele albe verzui, cele mai frumoase stele și a căror lumină licărește mai cu putere. Aceste sunt pururea vesele. Atare este frumosul și minunatul Sirius, sistem solar ca și al nostru, Wega, Spicul Fecioarei (Spica), Regulus (sau inima Leului) și alte stele de mărimea primă și o mulțime de alte mărimi. Culoarea aceasta o au și nebuloasele.

b) Stele în deplină bărbăție, cum e omul între 30—40 ani când se bucură mai mult de viață. Stelele în perioada aceasta au o lumină mai mult galbină decât albă. Atari stele sunt

XX și la propunerea sa sinodul cu regret constatând preterarea bisericii noastre, solicită pe calea Consistorului eparhial executarea dreaptă a legilor menționate.

Tot părintele Iancu Ștefănuț constată starea materială deplorabilă a preoției noastre, carea în urma poziției sale nu s'a putut pune la adăpostul feluritelor speculații, ci blând a purtat crucea suferințelor. Cu drept cuvânt poate pretinde, că precum statul se îngrijește de funcționarii săi prin urcarea plăților și mai multe feluri de adause, întocmai așa poate și este dator să vină în ajutorul preoției prin urcarea întregirei dotației preoțești și a cvincvenalelor cu 100%. Sumele primite până acum au fost stabilite pentru timpuri de pace și e echitabil să nu fim remunerati numai cu atât când însemnate servicii aduce statului aceasta preoție.

Propunerea a fost primită și concluzul sinodului cere intervenirea autorității diecezane la guvern, pentru ameliorarea stării materiale a preoției în sensul propunerii.

O altă nedreptate față de preoția noastră e relevată tot de păr. Ștefănuț. Nu află motivată indispoziția superiorității și a tuturor factorilor bisericești, ca preoții și cancelariile lor să nu fie provăzute cu material combustibil, care în zilele noastre răstoarnă tot bilanțul preotului rămas cu venituri reduse și pământuri nelucrate. Propune obligarea comunelor bisericești pentru susținerea a 20 metri cubici lemne în cadrul preliminarului cultural și intervenirea superiorității diecezane la ministerul de domenii pentru asemnarea acestui cvant de lemne din depozitele erariale.

Sinodul primește propunerea.

Urmează raportul școlar, asemenea la nivel ca și cel bisericesc. Petrecem cu ochii figurile cunoscute ale învățătorilor noștri plecați la oaste și împărțiți la diferitele fronturi, făcându-și datorițele pentru patrie și pentru tron. Momente supărătoare au fost destule în acest raport în privința învățământului redus în avânt, în urma mobilizării învățătorilor.

A luat cuvânt la acest raport păr. Simeon Cornea și constatând hiperzelul factorilor școlari, cari împiedecă pe catihet în instruirea religioasă în limba maternă, fără de care nu se poate închipui educație religioasă morală în biserica noastră, cere sanarea acestei anomalii.

Sinodul anunță concluz în sensul propunerii părintelui Simeon Cornea.

Accentuat și în raportul școlar, păr. Iancu Ștefănuț, cu regret constatând, că deși superioritatea diecezană a îndemnat comunele bisericești, ca învățătorilor noștri să le deie ajutor de vestimente, cu toate acestea numai în număr dispa- rent s'a satisfăcut îndemnul. Propune deci obli-

garea comunelor bisericești, la împlinirea dorinței superiorității și justa pretensiune a învățătorilor. Sinodul primește și aceasta propunere.

A urmat apoi raportul epitropesc și în legătură cu acesta rațiociniul cancelariei protopresbiterale pe anul 1917, precum și preliminarul acesteia pe anul 1918.

Constatat, că localitatea cancelariei protopresbiterale nici decât nu corespunde demnității acestui oficiu, sinodul s'a aflat îndemnat, ca afară de suma preliminară până acum în 1400 cor., să mai voteze încă două mii coroane pentru aranjarea mai cu mult confort a cancelariei.

Sub impresia condescendenței sinodului protopresbiteral față de noui șef tractual, membrul Teodor Pogace din Mândruloc sulevează ideea cumpărării unei case protopresbiterale.

Cu considerare la stările de astăzi și având în vedere că chestia nu e pregătită, sinodul a încredințat epitropia protopresbiterală să afle un edificiu potrivit în preajma bisericii și să vină cu propunere în sesiunea viitoare.

Eshauriate toate chestiile puse la ordinea zilei, părintele protopop mulțamește membrilor pentru deosebitul interes ce l-au purtat afacerilor puse în program, dar cu durere constată, că până când pentru alte scopuri și de altă natură se aduc însemnate sacrificii, pentru preoți și pentru învățători nu se dă cu aceeaș mână largă, ceace dovedește, că nu prețuim pe ai noștri după adevăratul merit. Are însă toată nădejdea, că credincioșii vor îmbrățișa cu mai multă căldură de aci înainte pe adevărații și naturalii conducători ai lor.

A răspuns păr. Iancu Ștefănuț asigurând pe părintele protopop despre dragostea și sprijinul preoției, pentru că în d-sa vede pe îndrumătorul plin de bunăvoință nu numai în ceace privește tractul în general, dar deosebit pronunțat pentru soarta preoției, avem toată garanța, că soarta protopopiatului și a preoției sunt depuse în mâni dibace.

Viu aclamat părintele protopop, ședința s'a ridicat la orele 2 p. m. *Un membru.*

INFORMAȚIUNI.

Parastas. Duminecă, în 11/24 Februarie, s'a servit în biserica catedrală parastas pentru mecenatele Emanuil Gozdsu.

Examenul de cvalificațiune preoțească s'a ținut în 12/25 și 18/26 Februarie a. c., sub presiunea P. S. Sale părintelui episcop diecezan Ioan I. Papp. Dintre candidații ce s'au prezentat au prestat examenul și au fost cvalificați pentru parohii de clasa I: Mircea R. Iercan; de cl. II: Petru Adrian Mursa; de cl. III: Mihaiu Andreiu, Cornel Micluța și Vasilie Papp.

Această clasificare a stelelor după natura luminii lor e după astronomul italian Secchi. (H. Machperson: Astronomie populară.)

Vedeți dar în ce limbă ne vorbesc stelele. Vorba lor vine pe o rază de lumină care străbate universul cu o repezeală de 300 mii km. pe secundă până la noi. Și e lung drumul acesta, nu se socotește în ore, în zile, ci în ani, ba poate și în mii de ani.

Foarte frumos zice Eminescu în o poezie: La steaua.

La steaua ce a răsărit
E-o cale atât de lungă
Că mii de ani i-a trebuit
Luminii să ajungă.

Poate de mult s'a stins în drum
În depărtări albastre
Iar raza ei abia ucum
Luci vederii noastre.

Icoana stelei cea murit
Încet pe cer se suie
Eră, pe când nu s'a zărit
Azi o vedem și nu e.

Ce idei adânci conțin versurile aceste. Luminii mii de ani i-a trebuit până a sosit la noi și acum e întrebare dacă raza pe care o vedem azi, când a pornit. Isvorul mai există sau a dispărut. Poate că s'a stins corpul ceresc, raza însă tot vine, și poate că s'a format un corp ceresc,

Cheltuielile de războiu. Ministrul de finanțe Popovics a declarat în cameră, că de prezent cheltuielile de războiu ale monarhiei fac 740—760 milioane pe lună.

Episcop reformat al Ardealului. Sinodul electoral al bisericii reformate din Ardeal a ales cu unanimitate de episcop pe primnotarul diecezii Nagy Károly.

Învățătorii din Cracovia au luat hotărîrea, că limba germană, ce se propunea în clasa a treia și a patra a școlii elementare, să fie ștearsă din planul de învățământ al școlii polone.

Direcțiunea căilor ferate comunică, că aparținătorii soldaților bolnavi, răniți sau morți pot călători pe liniile nordice, sudice și sudostice cu bilet de jumătate. Favorul se dă pe baza certificatelor liberate de primpretorele, iar în orașe de căpitanul de poliție.

Influența războiului asupra școlii. Profesorul Dr. Paul Hildebrandt publică în ziarul „Vossische Zeitung“, Nr.-ul dela 23 Ianuarie, un interesant articol despre starea sufletească a tinerimii din Germania la începutul războiului și acum în al patrulea an de războiu.

La început însuflețirea a fost extrem de mare. Școlarii din clasele superioare, mai mult de 20.000 s'au prezentat voluntari, și eră o ni-zuință colosală de a ajunge cât mai repede în front. De pe fețele lor puteai ceti sentimentele adânci de înflăcărat patriotism și eră mare repulsiunea, dacă nu ură față de dușmani. Cu cei rămași acasă erau prevenitori și foarte aplicați a le ajuta cu ce puteau. Altruismul și-a ajuns culmea. S'au început colectele de tot felul. Studenții neobosiți, cu patimă se luau la întrecere, care de care să arate succes mai mare. Aurul, metalul, postavurile, albiturile, plantele de leac, oasele și celelalte obiecte adunate pe seama țării au luat proporții nebănuite.

Astăzi, în al patrulea an de războiu toate s'au schimbat. Numai e tinerimea dela început. Tatăl e dus pe câmpul de războiu, mama a rămas singură să ducă greul casei, disciplina cea din familie și cea din școală a scăzut. Suferind mizeriile alimentației, nici pedepsele nu-și mai au efectul dorit. Au devenit tineri apatici. Nu se mai însuflețesc când aud pe stradă trompetele soldaților, și nu se mai joacă de-a cătanele. 2/3 dintre învățătorii dela școlii din Berlin au plecat sub steag, cei rămași îndeplinesc o supra-muncă. Multe ore rămân, mai multe clase sunt reunite într'una. În clasele superioare sunt mai mari greutăți. În câteva săptămâni isprăvesc 1—2 clase.

Ce e mai trist, e estinderea aplecării către crime la copii și această aplecare spre rău e în continuă creșteze. În institutele de corecțiune din

raza însă n'a sosit încă, fiind la o depărtare atât de mare. Mare adevăr se cuprinde în versurile aceste și o minte și judecată ca a lui Eminescu a putut pătrunde în ființa tainei acesteia a universului. Azi pe bază experimentală e dovedită ideea lui Eminescu.

Cunoașterea cerului nu e numai o distracție, ci e și de o importanță oarecare pentru cultura generală. Aduce cu sine roade plăcute, cari satisfac curiozitatea deoparte, de altă parte aduce liniște și mângâiere în sufletele în cari pulsează interesul științific, voința de a ști. Și interesul acesta s'ar cuveni, și trebuie să-l aibă fiecare om fără deosebire de stare socială. — În școală învățătorii pot observa că băieții au un interes deosebit de a cunoaște ceva din tainele cerului. Semn, că acești băieți au trecut prin momente sufletești, când s'au gândit la ființa acelor puncte luminoase și și-au cerut explicare. Și-a dat, dar se vede că a fost nesuficientă, căci altcum n'ar avea interesul acesta deosebit de a ști mai mult. Deci dacă un băiat mic are interes de a ști și înțelege, ce o face foarte des inconștient, cu atât mai vârtos s'ar cuveni ca cei mai în etate conștii fiind să aibă dorința de a ști și înțelege. Aceasta se poate face numai prin lectură. Cel mai în etate își poate da seama mai bine de ființa sa și de puterea și înălțimea Celui ce l-a creat, dacă va judecă asupra celor ce-l încunjură, adevărat dacă va cunoaște cât se poate mai bine natura în care trăiește.

Atanasie Popa.

Soarele nostru, apoi cel mai apropiat soare de noi, Alfa, din Centaurul, Capra, steaua polară și altele.

c) Felul al treilea sunt acele, cari încep a părăsi bărbăția și cari merg spre bătrâneță. Aceste au o culoare roșietică și se poate observa foarte bine aceasta. Cine cunoaște Scorpiu, care în timpul verei în fiecare seară e spre amiază, va vedea o stea frumoasă roșietică, licărind frumos, blând și încet. Se vede seriozitatea bărbăției și dorința spre repaos. Steaua aceasta se numește Antares sau inima Scorpiei. Cine cunoaște Orionul, sau constelația unde sunt și fușteii, acolo va vedea o stea frumoasă roșietică, care e Beteigeoze sau umărul drept alui Orion, socotind că e cu fața spre noi.

d) Al patrulea fel de stele sunt cele de tot micuțe, cari sunt cele mai puține. Aceste deja sunt în perioada ultimă a vieții lor. Ele nu mai au mult de trăit. Vor încetă din forma în care sunt acum și se vor schimba; vor întineri cu vremea.

Între cele cu lumină roșietică socotim și pe planetul Marte, care nu e stea. Semn că el a trăit multul și mai are puțin. Pământul, Venus sau Iupiter sunt în epoca bărbăției, ba încă Iupiter e în epoca primă a vieții lui, el are pe lângă lumina împrumutată dela Soare și puțină lumină proprie, astfel că pe el nici vorbă nu poate fi de viață. Iupiter acum se vede întreagă noaptea spre sud-est (ost) sub Cloșca cu pui, cea mai strălucitoare stea. De fapt nu e stea ci planet.

Berlin sunt de trei ori mai mulți tineri criminali ca în trecut.

Se lucră din răspuțeri în scopul de a aduce din nou tinerimea pe calea cea adevărată a desvoltării. — *Drap.*

Contra submarinelor. Din New-York se anunță că vice-presidentul comitetului de marină în o vorbire a sa a declarat, că a aflat mijloace pentru corăbiile de transport, ca ele să nu mai poată fi scufundate.

Congregație nouă pentru bisericile răsăritene. Chestiunile bisericilor răsăritene, — cari recunosc primatul papal, — aparțineau până la 30 Noemvrie a. tr. congregației de propagandă din Roma. Cu începere dela datul acesta s'a sistat secția pentru bisericile răsăritene a numitei propagande și s'a înființat o congregație nouă, care va reguła disciplina și cultul oriental. Noua congregație s'a înființat în temeiul unui „motu proprio” papal dela 1 Maiu trecut.

Prin „motu proprio” din 15 Octomvrie a. tr. s'a dispus a se ridică la Roma o nouă academie papală, având curs de doi ani și menirea de a propune întreg complexul teologiei bisericii ortodoxe de răsărit. Ortodoxii încă vor putea cercetă noua academie.

Mulțamite publice. Preanonatul domn Trăian Vățianu, protopresbiterul Aradului, a binevoit a dărui pentru școala confesională din Mândruloc mai multe exemplare din „Cartea de rugăciuni”, pe cari în 4/17 Februarie le-am și distribuit între elevii de școală. Pentru aceasta faptă creștinească și deamnă de imitat, mai ales în aceste timpuri grele, când creștinul numai prin rugăciuni se mai poate mângăia, — rog pe dl donator să primească și pe aceasta cale mulțamită publică. Mândruloc, 8/11 Februarie 1918. Teodor Popa, inv. subst.

— Doamna *Linuța Dr. Grădinariu*, din prilejul parastasului de un an, în loc de cunună pe mormântul scumpului d-sale tată *Dimitrie Popoviciu*, fost preot în Cermei, trimite 30 coroane spre un scop filantropic. Primească stimata doamnă respectuoasa mulțamită pentru acest frumos dar, iar pe răposatul Dumnezeu să-l odihnească și numere între dreptii cari din veac i-au bineplăcut. — *Direcțiunea instit. ped. teol.*

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

„Cultura Creștină” Nr. 2—1918, revista profesorilor seminariali din Blaj, cu următorul sumar deosebit de bogat și interesant: Redacția: † Mitropolitul Victor. Dr. Nicolae Brânzeu: În cauza presei noastre bisericești (Scrisoare pâr. Dr. Alexandru Rusu). P. Gregorie D. Neda: Credința mucenicului. — O pagină din psihologia eroilor crucii: Sf. Apolloniu. (II. Articol final). Ioan Georgescu: Temeiurile mișcării noastre. (Necesitatea critice). Insemnări: Motivarea proiectului de autonomie și biserica noastră. (Dr. Alexandru Rusu). Cronică: La moartea mitropolitului nostru (ar.). Alte două conferențe episcopoești (ar.). Mișcarea din capitulul mitropolitan (r.). Cărți și reviste: A. Melin, Cărțile războiului: 1. Plugul Domnului. 2. Din războiu: Viersuri și cântece (ig.). — Se poate abonă din Blaj—Balázsfalva pentru 20 coroane pe an.

„Der Einfluss der Reformation auf die siebenbürgische Kirche im XVI. Jahrhundert” de Dr. Ioan Lupaș. Sibiu, 1917. Tiparul tipografiei arhidiecezane.

Poșta redacției.

Dlui *I. S-ta*, sloc., Viena. Vă mulțămim pentru „Convingerile și adevărurile” trimise. În ziar nu le putem publică, sunt însă foarte potrivite pentru calendarul nostru. Vă rugăm deci să consimțiți cu publicarea lor în partea literară a calendarului.

Protă, Tileagd. Am primit. Se va publică în numărul viitor. Mulțamite și salutări frățești.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Concurs.

În temeiul ordinației Veneratului Consistor din Oradea-mare de datul 31 Ianuarie (13 Februarie) a. c. Nr. 2522/B. 1917 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa I (primă) **Forău-Prisacă**, din protopresbiteratul Beiuș, cu termin de alegere pe ziua de **Bunavestire — 25 Martie — 7 April** a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Casă parohială. 2. Pământ parohial, arător 9 cubule și fânași de 3 cubule. Bir preoțesc dela fiecare casă o vică (30 litre) de cucuruz sfărmat. 4. Stolele îndatinate. 5. Una sută de zile de lucru. 6. Intregirea dotației dela stat. Alesul e îndatorat a catehiză la școala elementară fără altă remunerație. Darea după beneficiul amintit o va solvi cel ales. Concurenții să-și înainteze petițiile, ajustate cu documentele de lipsă, subsemnatului în termenul regulamentar, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserica din Forău-Prisacă cu prealabila încunoștințare a subscrisului, spre a se face cunoscut poporului. *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu *Moise Popoviciu* adm. ppesc al tractului Beiuș.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Arad**, de clasa primă, prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune pământ extravilan.
2. Birul parohial.
3. Dotațiunea dela oraș.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va catehiză fără nici o remunerație conform îndrumărilor ce le va primi dela superioritatea sa bisericească.

Doritorii de a reflectă la aceasta parohie, recurselile adresate comitetului parohial din Arad, și ajustate cu documentele de cvalificație pentru parohii de clasa primă, cu testimoniu de maturitate și eventual cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bis-școlar, au să le înainteze oficiului protopopesc din Arad, în termenul concursual, în care restimp pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului, vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și în oratorie; — iar întru cât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească că pentru a recurge au consimțământul Consistorului, respective a Episcopului diecezan.

Cel ales va suportă toate dările după sesiune și după venitul parohial.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian Vațian*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de preot din Izvin devenit vacant prin strămutarea părintelui Ion Oprea, se escrie în temeiul ordinului Ven. Consistor Nr. 281/1918 — concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parohială aparținătoare acestei parohii.
2. Intravilanul de sub Nr. casei 49 și extravilanul aparținător.
3. Stolele legale.
4. Eventuala întregire a dotației dela stat, pe care însă nici parohia nici Ven. Consistor nu o garantează.

Preotul care se va alege se va îngriji însuși de cortel, va suportă dările și sarcinile publice după beneficiul său și va catehiză la școlile din loc fără a pretinde vre-o remunerație oarecare.

Parohia e de clasa I, deci dela recurenți se recere cvalificația normată în concluzul Ven. Sinod eparhial din Arad Nr. 84, II, 1, 1910.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească la oficiul protopresbiteral deodată cu însinuarea dorinței de a se prezenta poporului:

- a) că au cvalificația prescristă și că întrunesc toate condițiile concursuale;
- b) întru cât sunt din alta dieceză trebuie să dovedească tot atunci, că posed consimțământul

mântul Prea Sfinției Domnului nostru episcop diecezan de a reflectă la aceasta parohie.

c) sunt poțțiți în fine ca în termenul concursual să se prezinte într-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Izvin spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Petițiunile ajustate cu documentele de lipsă în senzul indicat mai sus și adresate comitetului parohial din Izvin să se trimită în termenul concursual oficiului protopopesc gr.-ort. rom. în Timișoara (Temesvár-Gyárváros).

Dat în ședința Comitetului par. gr.-ort. rom. din Izvin ținută la 27 Decemvrie v. 1917.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, ppresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei vacante din **Chelmac** (Maroseperjes) protopresbiteratul Lipovei, în conformitate cu concluzul Veneratului Consistor diecezan de sub Nr. 241/918 prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele parohiei sunt:

- 1 Casă parohială cu grădină și supraedificatele recerute.
2. Una sesie pământ constătoare din 32 jughere pământ, din care jumătate pe șes, jumătate pe deal.
3. Birul legal.
3. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Toate dările publice după beneficiul parohiei le solvește alesul care e îndatorat a catehiză la școala confesională din loc, fără altă remunerație.

Parohia este de clasa I; dela reflectanți se pretinde cvalificațiunea pretinsă prin concluzul Ven. Sinod eparhial de sub Nr. 84/1910 II/1.

Recurselile ajustate cu documentele recerute prin Regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu prestat până aci și adresate comitetului parohial din Chelmac, au a se înaintă Prea on. oficiu protopopesc gr.-ort. rom. din Lipova (Lippa) în termenul concursual, sub durata căruia reflectanții pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §-ul 33 din Reg. pentru parohii, vor avea a se prezenta în sf. biserică din Chelmac, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și în oratorie, dar numai de pace vor dovedi protopresbiterului tractual că posed cvalificațiunea prescristă, iar cei din alta dieceză și aceea că au înalta încuviințare a Ven. Consistor, respective a Prea Sfinției Sale Domnului Episcop diecezan din Arad să poată reflectă la aceasta parohie.

Chelmac, din ședința comitetului parohial ținută la 20 Decemvrie 1917 (2 Ianuarie 1918).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Fabriciu Manuilă*, protopresbiterul Lipovei.

—□—

2—3

În baza ord. V Consistor Nr. 1032 B. 1917 prin aceasta se publică cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala” următoarele concurse preoțesti din protopopiatul Peșteșului:

1. Pentru **Chistag**. 1. Un intravilan parohial.
2. Pământ parohial de 19 jughere, parte arător parte fânaș.
3. Birul preoțesc dela fiecare de casă câte-o jumătate de măsură cucuruz sfărmat, eventual prețul ei curent.
4. Stolele îndatinate în trecut.
5. De casă parohială se va îngriji alesul, care va achită și dările publice după pământul parohial. Parohia e de cl. III-a.

II. Pentru **Tețche**. 1. Intravilanul parohial și folosirea cimiterului, în extensiune de 3 holde.
- 2. Birul preoțesc dela fiecare nunăr de casă câte o zi de lucru cu mâna, care se poate răscumpără cu 2 cor.
- 4. Stolele îndatinate.
- 5. De locuință se va îngriji alesul, care va provedea și catehizația elevilor fără altă remunerație. Parohia e de cl. III-a.

Reflectanții să-și înainteze, în termenul legal, cererile de concurs, adresate comitetelor parohiale din Chistag și din Tețche, Prea Onof. oficiu protopresbiteral din Mezötelegd, având, cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, a se prezenta protopopului tractual, înainte de a merge în parohii, — pentru a-și arată desteritatea în cântare, tipic și serviciul divin.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu mine: *Alexandru Murteanu*, protopresbiter ort. român.

—□—

2—3